

Till Kulturdepartementet
Diarienummer Ku2019/01349/CSM

YTTRANDE ÖVER DEPARTEMENTSSKRIVELSEN LÅNGSIKTIGHET OCH STADGA I ARBETET FRAMÅT – EN MYNDIGHET FÖR ROMSKA FRÅGOR (DS 2019:15)

1. Allmänt

Utgångspunkten för Civil Rights Defenders yttrande är att en myndighet för romska frågor måste ha stöd bland romer och i det romska civilsamhället. Den föreslagna myndigheten kan endast inrättas om ett sådant stöd finns. Civil Rights Defenders föreslår därför att departementet i den fortsatta beredningen av departementsskrivelsen för fortsatta diskussioner med representanter från en bred representation av det romska civilsamhället. Civil Rights Defenders är därutöver tveksam till den samlösning det innebär att inrätta en särskild myndighet för romska frågor. Detta inte minst eftersom statens förhållande till romer genom historien har präglats av att särskilda åtgärder grundade i stereotypa föreställningar har riktats mot gruppen. Dessa lösningar har inte sällan lett till ytterligare stigmatisering av romer istället för att komma tillrätta med aktuella problem. Oaktat den goda intention som får anses ligga bakom förslaget till inrättandet av en myndighet för romska frågor, anser Civil Rights Defenders att andra myndigheter som arbetar för att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna istället bör ges ansvar att arbeta för att förbättra också romers situation inom ramen för sina respektive uppdrag. Vid behov kan särskilda uppdrag riktas till dessa myndigheter. Att vidta särskilda åtgärder för att garantera mänskliga rättigheter för en missgynnad grupp kan vara befogat och nödvändigt men sådana lösningar bör vara tillfälliga. Inrättandet av en myndighet får anses vara en åtgärd av mindre tillfällig art och en åtgärd som inte på bästa sätt stärker romers rättigheter.

2. Närmare om utredningens förslag

Civil Rights Defenders instämmer i utredningens bedömning att situationen i fråga om romers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är mycket oroande, men ställer sig frågande till om inrättandet av en myndighet för romska frågor och dess föreslagna uppdrag är ändamålsenlig för att korrigera den problembild som beskrivs. Utredningen har tillskrivit den föreslagna myndigheten ett tämligen snävt uppdrag som i huvudsak syftar till att ta fram, samla och sprida kunskap om romers mänskliga rättigheter, om romsk kultur och romska språk samt om insatser som bedrivs runt om i landet för romers rättigheter. Därtill skall den föreslagna myndigheten stödja andra förvaltningsmyndigheter i deras arbete för romers rättigheter. Vad det stöd som den föreslagna myndigheten skall erbjuda relevanta myndigheter skall bestå i specificeras inte närmare av utredningen. Den föreslagna myndighetens uppdrag är överhuvudtaget vagt beskrivna och det framgår inte tydligt hur de föreslagna uppdragen skall bidra till att säkerställa att romer kommer i åtnjutande av sina rättigheter. I ärendets vidare beredning bör föreslagna myndighetens uppdrag tydliggöras på så sätt att det klart framgår vad respektive uppdrag innebär och hur de uppfyller syftet att stärka romers rättigheter.

Det vore därtill önskvärt med en beskrivning av hur Myndigheten för romska frågor föreslagna uppdrag skall avgränsas mot de uppdrag som tillfaller Myndigheten för minoritetsfrågor och den nationella människorättsinstitution som ska inrättas i enlighet med parisprinciperna. Det förefaller naturligt att den föreslagna myndighetens uppdrag att samla och sprida kunskap om romers kultur, språk och historia samt uppdraget att högtidlighålla centrala högtidsdagar för romer likväl skulle kunna tillfalla Myndigheten för minoritetsfrågor. Det är inte heller tydligt om den föreslagnas myndighetens uppdrag att främja arbetet med mänskliga rättigheter för romer innebär att den nationella människorättsinstitutionen inte skall sysselsätta sig med romers mänskliga rättigheter. Härvidlag anser Civil Rights Defenders att det förefaller självklart att den nationella människorättsinstitutionen bör arbeta för att säkerställa alla individers rättigheter, inklusive romers.

Utredningen presenterar en dyster lägesbild av romers situation i Sverige, inte minst vad gäller den utbredda diskriminering som romer alltjämt utsätts för. Trots det är de förslag som utredningen presenterar för att motverka antiziganism och diskriminering gentemot romer tämligen begränsade. Den konkreta åtgärd som presenteras av utredningen syftar till att höja kunskapen om diskriminering och rättigheter bland minoriteten romer. Det är i och för sig positivt men sådana åtgärder kräver också att det skapas förutsättningar för romer att i praktiken utkräva ansvar och få upprättelse när deras rättigheter kränkts. Idag är möjligheten till

upprättelse och ansvarsutkrävande begränsad, då Diskrimineringsombudsmannen endast driver strategiska ärenden medan antidiskrimineringsverksamheterna saknar erforderliga resurser att handlägga ärenden i tillräckligt stor skala. Civil Rights Defenders anser att det också vore motiverat att insatser för att motverka diskriminering gentemot romer i huvudsak riktar sig till förvaltningsmyndigheter och kommuner för att säkerställa att dessa inte diskriminerar romer i sin myndighetsutövning och vid tillhandahållande av samhällsservice till romer.

Civil Rights Defenders yttrande har beretts av sakkunnig jurist Aida Samani.

Stockholm som ovan,

John Stauffer
Chefsjurist